Nyerges Judit
(1947–2021)

Nekrológot megfogalmazni hálátlan feladat. Maga Judit, ha merőben méltánytalan módon még nem vesztette volna el a beleszólás jogát, határozottan megtiltaná, hogy akár egy sorban is megemlékezzem róla. Finom iróniával megjegyezné, hogy biztosan akadna valami értelmesebb teendőm is. Talán igaza is lenne, hiszen a holtak búcsúztatása kevés teret kínál az őszinteségnek, annál többet a kenetteljes szavaknak, és mindig legalább annyira szól az életben maradtak elvárásairól, mint az elhunyt személyéről. Az a szerencsém, hogy műfaji gúzsok ide vagy oda, én Juditot valóban kedveltem, és bár gondolataimnak inkább a felét sem írom le, talán a gondos rostálás után is marad annyi, hogy érdemes legyen ennek kapcsán tollat ragadni.

Nyerges Judit harminc éven keresztül, 2012. évi nyugdíjba vonulásáig a Nemzetközi Magyar Filológiai Társaság (utóbb: Nemzetközi Magyarságtudományi Társaság) szervezőtitkáraként dolgozott, ám legalább ennyire ismert volt olvasószerkesztőként, régi magyar irodalmi szövegek igényes gondozójaként is. Mint Jankovics József segítője, társa, nagy szerepet játszott az új Gyöngyösi István-összkiadás köteteinek sajtó alá rendezésében. Amikor a Lymbus Magyarságtudományi Forrásközlemények, mint a Társasághoz szorosan kapcsolódó forrásközlő folyóirat 2003-ban elindult, mindenki számára természetes volt, hogy ő vállalja az egykori Történelmi Tár és a szegedi előzménysorozat örökébe lépő új évkönyv gondozását is.

Én csak 2017-ben ismerkedtem meg vele, amikor felkértek a Lymbus felelős szerkesztői teendőinek ellátására, és amit tudok róla, azt javarészt ennek kapcsán tudom. Judit akkor már jó ideje beteg volt, és a rá következő évben meg is kezdte a magyar egészségügy purgatóriumában való hosszú, csak rövid szünetekkel megszakított vándorútját. (Türelmesen alávetette magát a kezeléseknek, amelyeknek saját bevallása szerint kevesebb foganatját látta, mint ősei a hajdani hályogkovácsokénak.) Azonban lehetett akármilyen beteg, az évkönyv olvasószerkesztését mindig időben és lelkiismeretesen elvégezte. Nem menekült a munka elől akkor sem, amikor látta, hogy évről évre több közlemény érkezik hozzánk, és a tekintélyesre hízott évkönyv egyre több feladatot ró rá. „Hát nem egy szilfid darab" – jegyezte meg tavaly a rá jellemző szikár humorral, amikor átvette vaskos tiszteletpéldányát. Idén nyáron, a sokadik kórházi túra után is szinte pironkodva írta meg, hogy a Lymbus szerkesztését egy ideig nem tudja folytatni. Hiszen mi más lehet a betegség egy elhivatott szerkesztő számára, mint szégyellni való „lébecolás". Ő talán még a halált is annak tekintette.

Nem állíthatom, hogy valaha is hosszú magánbeszélgetéseket folytattam volna vele. Azt sem tudom, hogy tényleg zárkózott volt-e, mint azt többen állítják. Keveset beszél-

Lymbus_2021_1_kötet_KÖNYV.indb 13 2022. 01. 27. 13:14:18

tünk, de a szerkesztés kapcsán igen sok levelet váltottunk, és innen pontosan tudom, hogy szerény volt, művelt, lényeglátó, magával és másokkal szemben kritikus. Közös működésünk azzal kezdődött, hogy kezdő szerkesztői sutaságaimat gondosan nyesegetni kezdte, világosan elhatárolva a feladatköröket, a munka fázisait. Neki köszönhetem azt a hasznos tanácsot is, hogy egy család „férfi tagjáról" írt mondatban a világért sem szabad összehúznom a két szót, mert egybeírva bizony mást jelent. Próbált arra is rábírni, hogy idejében gyűjtsem be a közleményeket: „Talán majd jövőre szűkösebb határidőre fogjátok szorítani a szerzőket, de legalábbis ne a Jézuska ajándéka legyen az összes bezuhanó kézirat" – írta. Jellemző rá ez a mondat. A kritikát rendszerint finom humorral vegyítette, és minden élesebb megjegyzés után maradt kedves szó is a tarsolyában.

Nagyon értékeltem azt benne, hogy feleslegesen nem finomkodott. Mindig őszintén leírta, ha egy kéziratot unalmasnak talált. („Küldöm az első két fecskét, bár lehet, hogy kissé nehézkesebben repülő madarak.") Olyan dolgozat is akadt – egy szakmailag színvonalas, de komoly szerkesztési nehézségeket támasztó írás –, amely úgy hiányzott neki, „mint ablakos tótnak a hanyatt esés". De akármennyire „malomkőként is ülte meg a tudatát" némelyik közlemény, a szerzők érdekében mindig bátran felvette a kesztyűt féltve dédelgetett szövegszörnyeikkel szemben. Judit kérlelhetetlen keresztes hadjáratot folytatott a lábjegyzetekben felbukkanó „vesd össze" és „lásd" rövidítések ellen, és szerette volna minden 19–20. százados szerzőnket meggyőzni, hogy mondjanak le a betűhívség nem mindig teljesen átgondolt elvéről. Végül őszintén bosszankodott a közleményekben és a felelős szerkesztői javításokban időnként feltűnő magyartalanságokon, a „nyakatekert, bakafántos" mondatokon is, és vaskézzel irtotta őket.

A legjobban talán a 17. századi magyar nyelvű forrásokat kedvelte, mint például az önálló kötet formájában megjelenő Rottal János-levelezést, amelynek gondozásába sokkal nagyobb energiát fektetett, mint egy átlagos szerkesztő, a szöveg néhány érdekes részletének vagy éppen egy veretes közmondásnak külön nyomozást is szentelve. Őszinte érdeklődéssel olvasta több 20. századi témájú közleményünket is, és elegáns fanyarsággal megfogalmazott leveleiben gyakran azt is leírta, hogy milyen gondolatai támadtak a források kapcsán.

Nyerges Judit halála nagy vesztesége a Lymbusnak, és személyesen nekem is. A szerkesztés mindennapi fáradalmait megfűszerező humora, józansága legalább annyira hiányzik majd, mint igényes munkája, és őszintén remélem, hogy ezeket a sorokat most nem olvassa, mert ha mégis, lesz hozzám egy-két keresetlen szava, aztán megtűzdeli az egész kéretlen, utálatos nekrológot a maga bosszantóan szemfüles javításaival.

Szabó András Péter

Lymbus_2021_1_kötet_KÖNYV.indb 14 2022. 01. 27. 13:14:18